24ՐԴ ՏԱՐԻ ՇԱԲԱԹ 6 ՄԱՐՏ 1893 ԹԻՒ 409

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀԷՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Ի. ՓՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ, ԷՍԿԻ ՓԱՆՔ ՕՍՄԱՆԻ

Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն եւս չի դարձուիր

Bureaux du Journal "HAÏRÉNIK"
GALATA, ancien local de la BANQUE IMP. OTTOMANE

10 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱՏԵՍ
ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Գոյոյ համար .....300 Թիւ 75 գր. Մէկթա
» » .....150 » 40 » »
Դուսաձներու .....300 » 100 » »
» .....150 » 50 » »
» ..... 75 » 25 » »
Օտար երկրաց .....300 » 25 ֆրանգ
Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ
(Դրամի փոխարէն փոթոյի փուլ կ'ընդունուի 100 գրշ. տեղ 115 գրշ.)

غازته‌نك باش اسكی باغه‌سنده
خیرنیك ﴿ فرنزه اداره‌سی

10 ՓԱՐԱՅ

ՔՈՂՔԱՑՈՒԱԾ ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Բերայի Թաղային խնամակալութիւնը կը քայքայուի. աւերումին նշանները բաւական ժամանակէ ի վեր կը զարնէին ամենուն աչքին, հիմա վերջապէս աւելի ակներեւ է և ամէն ոք կը մտածէ թէ դարման մը ընելու է. բայց նորոգելո՞ւ է թէ հիմէն չինելու է, ամէն մէկ ինկած քարին տեղ նո՞ր մը դնելու է թէ չէնքը հիմէն վերստին կառուցանելու է:

Զենք վարաններ ըսելու թէ չէնքը նորէն չինելու է, նոր մարմին մը պէտք է մատակարարել Բերայի եկեղեցին, և այդ մարմինն ալ ոչ թէ Թաղային խնամակալութիւն այլ Թաղական խորհուրդ պէտք է ըլլայ:

Թաղային խնամակալութիւնը ինքնին պիտի քայքայուէր վասն զի հիմէ խախտուած էր: այն մարդիկ որ կոչուեցան մատակարարել Բերայի պէս մեծ թաղ մը, զուրկ էին այն ուժէն զոր իրենց պիտի տար քուէն երբ ամէն կողմ քուէարկութեամբ կը կատարուին Թաղային ընտրութիւնները, բայառութիւն մը կը նշանակէ թէ կա՛մ այդ Թաղը բաղդատելապէս այնքան տկար է որ ընտրութիւն մը ընելու անընդունակ է, կամ թէ այն մարդիկ որ կարող են մատակարարել իրենց եկեղեցիին գործերը՝ յարգ չունին ժողովրդին առջեւ և քուէարկութիւն մը զիրենք պիտի հեռացնէ բոլորովին եւ կեղեցիին չըլլականերէն:

Կրնա՞նք ընդունիլ թէ Բերայի ժողովուրդը ամէն Թաղի հայերէն աւելի եռանդագած՝ ու իր օգտին համար խորհելու կարողութենէն զուրկ ըլլայ: Այսպիսի ենթադրութիւն մը ընելու ոեւէ պատճառ մը չենք տեսներ: ինչ որ դիտեն՛ք այս է թէ ժամանակաւ երկպառակութիւններ կան եղեր, և զանոնք հանդարտեցնելու համար չէզոք մարմնի մը ձեռքով Բերայի եկեղեցին մատակարարելը օգտակար համարուած է: Բայց այս հին պատմութիւն է. անկէ ի վեր շատ բան փոխուեցաւ. Թերեւս ո՛չ ոք կը յիշէ թէ ինչո՞ւ համար այն ատեններ կիրք ունէր. ու ադկէ զատ նոր սերունդ մըն ալ հասաւ:

Հիւանդութիւնը անցած ըլլալով պէտք էր որ զայն դարմանելու համար յատկացուած միջոցներն ալ միասին վերնային, բայց մենք կը նմանինք այն հիւանդի աչերուն որք իրենց հիւանդն առողջանալէ յետոյ ալ կը շարունակեն զայն խնամել իբր հիւանդ մը: Շատ յայտնի ճշմարտութիւն մըն է որ առողջ մարդ մը երբ հիւանդի պէս նայուի, ծանրապէս կը տկարանայ: Նիւթական կեանքի այս ճշմարտութիւնը բարոյական կեանքի մէջ ալ ճշմարտութիւն է:

Ստո՞յգ է միւս ենթադրութիւնը որ Բերայի խումբ մը ծանօթ անձնաւորութիւններ այնքան հակակրելի եղած ըլլան որ քուէարկութեան արդիւնք մը զիրենք դատապարտէ բոլորովին հեռանալու եկեղեցիի չըլլականերէն:

Չափակէն: Այս ենթադրութիւնն ալ հաստատող նշան մը չկայ: Եւ եթէ Բերայի խնամակալները համոզուած ըլլային որ արդարև ընդհանրութեան աչքէն ինկած են, կը սիրենք հաւատալ թէ չպիտի ուղէին երթալ նստիլ այն աթոռներուն վրայ, ուր պահանջուած առաջին բաներէն մին ալ է վստահութիւն ներշնչել:

Ուրեմն այս ամէնը աչքի առջեւ ունենալով պատճառ մը չենք տեսներ որ Բերայի Թաղեցիները չյաւրունակուին անառակ երիտասարդներու պէս դատական խորհրդով մը կառավարուիլ:

Ինչո՞ւ համար Բերայի Թաղական խնամակալութիւնը իր վերջին վերակազմութենէն ի վեր հետզհետէ աւելի տկարացաւ, իր անդամները պակսեցան ու կը պակսին: Ո՞չ ապաքէն անոնք որ կը պաշտպանէին Թաղային խնամակալութեան մը հաստատութիւնը՝ կը յայտարարէին թէ միաբան հոգ մարմին մը որուն անդամները իրենց պաշտօնէն չհրաժարին, ուրիշ կերպով չկրնար կազմուիլ Բերայի մէջ բայց եթէ վարչութեան կողմէ նշանակուած անձերով: Այդ տեսանք թէ ո՛չ միայն եղան մէկերնին և ո՛չ ալ իրենց պաշտօնին վրայ մնացին: Հետեւաբար քուէարկութեան հակառակողներուն վերջին փաստն ալ հերքուեցաւ նոյն իսկ գործով:

Բերայի Թաղ. խնամակալութեան տկարանալուն գլխաւոր մեկ պատճառը իր անդամներուն մէջ հաւասարութեան ղգացումին զօրաւոր չըլլալն է: Հաւասարական մարմին մը հեռանդով ու խելքով կարենալ գործելու համար՝ պէտք չէ որ այս ինչը այն ինչէն վեր համարուի, և ոչ ալ գործին փառքը կամ պատասխանատուութիւնը անդամներէն ումանց բաժինը ըլլալու է: Ամէն ոք հաւասար պէտք է ըլլայ, և մեծամասնութիւնը միշտ տիրապետող: Սակայն այս հաւասարութիւնը ձեռք կը բերուի եթէ անդամներու ընտրութիւնը ուղղակի քուէով եղած է: Մեկուն հարստութիւնը, միւսին գործունէութիւնը, այսինչին ճարպիկութիւնը, այնինչին խելքը, ամենքը իմի կը ձուլէ քուէարկութիւնը: Իւրաքանչիւր անդամ իրաւունք ունի համոզուելու թէ բարոյական արժանիքի մը համար ընտրուած է և իր ընկերներէն ոչ ոք իրմէ վեր կամ վար է: Այս դիտակցութիւնը կը հաստատէ անդամներու միջեւ փոխադարձ յարգանքի ղգացումը, և կ'ամրապնդէ միաբանական ոգին: Բայց վարչութեան կողմէ նշանակուած անձերու միջեւ այդ ղգացումը տկար կ'ըլլայ: Ոմանք դիտեն թէ իրենց բացառիկ կարողութեան համար նշանակուած են, և բոլոր պատասխանատուութիւնը իրենց վրայ կը ծանրանայ: Ուրիշներ համակարծիք կրնան ըլլալ կամ ոչ, բայց այն օրը որ ազդեցիկ ձայն բարձրացնելուզուին, ղարմանք առաջ կը բերեն: Մինէ իրենց վրայ կը ծանրանա՞յ այնքան մեծ պատասխանատուութիւն մը որ իրենց կարծիքը դեղակչիռ ըլլայ:

Եթէ ուշադրութեամբ քննենք այն պատճառները որք տկարացուցին Բերայի Թաղային խնամակալութիւնը, շատով կը համոզուինք թէ միակ դարմանը ընտրութիւնն է, որ իրաւունքի ու պատասխանատուութեան հաւասարութիւնը պիտի հիմնէ, հետեւաբար համաձայնութիւն և գործելու եռանդ առաջ պիտի բերէ:

ԴԱՒԱՌԱԿԱՆ ՍՈՎՈՐՈՑԹՆԵՐ

Արաբկիրէն Թղթակից մը կը գրէ մեզ դեղեցիկ սովորութեան մը վրայ որ Տեառնընդառաջի իրիկունը տեղի կ'ունենայ հոն.

Ժամը մէկն է. տան մեծ կինը խմոր կը չողէ եւ կը չինէ կ:ոմ մը (տեսակ մը պաքլամա) եւ մէջը սոսկ մը դնելով կ'եփէ. Եփուած կօման մաս մաս կը բաժնուի տան անդամներուն. որուն որ վիճակի կօմայի մէջ պահուած սոսկը, ան բախտաւոր է եւ երջանիկ Զատիկ մը պիտի վայելէ. Աւէն անդամ յատկապէս կը շնորհաւորէ զինքն իր բաղդին համար. Լաւ կ'ըլլայ եթէ բախտաւորն իր զտած սոսկը եկեղեցիին տայ. Ապքահաներուն նկատելի է նոյն իսկ կնոջ էարելը:

Այս սովորութիւնը՝ միայն մեր գաւառացիներուն յատուկ չէ, Եւրոպայի մէջ ալ, ի Ֆրանսա, կը մնայ դարերէ ի վեր: Լատիներէնով Աստուածայայտնութեան տօնին օրը (որ մեր Ծնունդին կը հանդիպի), ընտանիքներու մէջ կարկանդակ մը կը չինուի որուն խմորին թակոյ մը խառնուած է. — որուն որ վիճակի թակոյն, այն իրիկուան իշխանը կը հռչակուի. Երբեմն թակոյն երկուք կ'ըլլայ, եւ զայնս գտնող էրիկմարդն ու կինը՝ իշխան ու իշխանուհի կ'ըսուին:

Ազգագրութեամբ զբաղող գիտնականներուն կը մնայ փնտռել թէ միեւնոյն աւանդութիւնները, դարերու երկար յաջորդութեան մը մէջ, ի՛նչպէս պահուեր են այնքան հեռաւորութեամբ անջատուած ժողովուրդներու մէջ, եւ թէ այդ սովորոյթներն ու աւանդութիւններն ինչ մեծ օժանդակ կրնան ըլլալ՝ ցեղերու ծագումները փնտռելու համար:

* * *

Տեառնընդառաջի իրիկունը գարձեալ, Արաբկիրի մէջ, լոյս է չորսդին. Ամէն տան տեներին (տանիք) վրայ րոպ մը կը բարձրանայ. Ամենուրեք ֆէշէնէրի աղաղակներ կը լսուին մանկական թերաններէ. Փողոցներու մէջ ալ կրակ կը վառուի. բոլին վրայէն ցատկող եւ չայրուող տղան արդար է. եթէ պատահի որ կրակին մօտ գտնուողներէն մէկուն քղանցքին ծայրը կամ ոեւէ մէկ տեղը կայծ մը երեւայ, այն անձը անհաճոյ է Աստուծոյ եւ ծաղրի ենթակայ:

ԲԵՐԱՅԻ ՄԷՋ

Այս խորագրին տակ կը փափաքիմ ծանօթագրել պարբերաբար ի՛նչ նշանաւոր բան որ տեղի ունենայ մեր Թաղին մէջ: Մինչեւ հիմա Հայրենիք կարծես չատ կարեւորութիւն չտուաւ Բերայի, բայց Բերա՝ իբրեւ հայերու ամենէն բազմամարդ ու հարուստ կեդրոնը՝ իրաւունք ունի, գէշ աղէկ, իր վրայ խօսել տալու, ուստի կարծեմ եթէ ո՛չ հաճոյքով գոնէ նեղսրտութեամբ պիտի կարդացուի, ատեն ատեն, քրոնիկս, որ ամէն Թերութիւններովը հանդերձ կարճ ըլլալու յատկութիւնը պիտի ունենայ:

* * *

Չեմ գիտեր թէ Բերայի մէջ անցած գարձած անցքերը մինչեւ ո՛ր աստիճան կարող են հասարակութեան ուշը գրաւել. անուշտ մեզ համար մեր Թաղին մէջ պատահած ոեւէ Թաղային խնդիր կամ անհատական դէպք քիչ չատ կրնայ վիճաբանութեան եւ ժամանցի նիւթ ըլլալ, բայց կրնա՞յ նոյն աստիճան չհանգրգռել Գատը-գիւղցին կամ Խաս-գիւղցին: Կայ սակայն բան մը որ միշտ հաճոյքով տեղը ու գրաւիչ հետաքրքրութեամբ կը լսուի, կը փնտրուի ամէն կողմ, այն է մեր բարձր դասի ընտանիքներու գայթակղական արարքները, որոնք, աւա՛ղ, այս ձմեռ քիչ մը պէտք եղածէն աւելի էին: Ես, կրցածիս չափ, պիտի չանամ չմտածելով այդ կնճռոտ, խորտուբորտ նիւթերուն. Թողունք որ ազատ լաթերին իրենց մէջ լուան, այնպէս չէ՞, եւ մենք խօսինք Թաղական գործերու մասին, որոնք եթէ ոչ բոլոր հասարակութիւնը՝ գոնէ հասարակութեան մէկ մասը, նոյն իսկ Բերայէն դուրս, կրնան հետաքրքրել:

* * *

Երկու տեսակ Թաղական ունինք հիմա. «Հին խաւ» եւ «Նոր խաւ», ինչպէս պիտի բաժնէր Ժիւլ, «Հին խաւ»ը կը կազմեն տարիքոտ, եփուն, հրահանգեալ, Նուրեան էֆէնտիի ձեռքին տակ մարզուած անձերը. եւ «Նոր խաւ»ը նորելուկ անձնաւորութիւններ, բարի կամեցողութեան տէր, գեռ անփորձ, քիչ մը ինքնահաւան: Հաւո՞րկ է ըսել թէ այս երկու խաւերուն մէջ կաստորի եւ Պոլիքսի միջեւ սիրած ձէրն ու միաբանութիւնը չէ կայ: Հինը կ'ուզէ **statu quo**ն անվթար պահել, նորը կ'ուզէ ամէն բան վեր ի վար տապալել եւ տեղը լաւագոյնը հաստատել, ճիշդ Ներոնի պէս որ Հռոմը այրեց որպէս զի աւելի գեղեցիկը չինէ: Գործերուն այս վիճակին մէջ հրաժարականները իրար կը խաչաձեւեն:

* * *

Վերջին հրաժարականը Ղազար էֆ. Հովուեանինն է: Ութ տարիէ ի վեր կը վարէր գանձապետի պաշտօնն եւ այս երկայն պաշտօնավարութիւնը յառաջ բերելով տուած է իր հրաժարականը: Անոնք որ երեսուն տարիէ ի վեր Ղազար էֆէնտիի անունը կը լսեն ազգային գործազան պաշտօններու մէջ, անուշտ քրմծիծաղով պիտի պատասխանեն այս պատճառաբանութեան. Հետաքրքիրները ենթադրութիւններու բաւիղին մէջ չմոլորեցնելու համար կը խոստանամ գալ անգամ մը՛ն պատճառը յայտնել:

Ս. ԺԻՐԱՑՐ

ԻԲՕԼԻԴ ԹԷՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Ս.

Իր ուժին վրայ ամենէն աւելի վստահ; ինք իրմէ ամենէն աւելի գոհ մարքերէն մէկն էր Իմպերիալ-Ընկան հեղինակը: Այս վարանումներու դարուն մէջ, ուր մտածողները, հաւատքը կորսընցուցած, նոյն բանն իր ամէն երեսներով տեսնել տենչալով, մէկ պատէն միւսը կը զարնուին, միշտ տարակոյսի տարտամ լուսաստուերի մը մէջ, միշտ վախնալով եզրակացութեան մը յանգելէ, երէկի ստուգուածն այսօր հերքելով, կասկածելով ամէնէն հաստատ կարծուած ճշմարտութիւններէն, Թէն, կատարեալ զաւակ Ֆրանսական ոգիին, իր յստակ մտքով, իր հզօր իմացականութեամբ, որոնց կը միանային անվհատ կամք մը եւ չոր հոգի մը, առանց տատամսումի եւ առանց հակասութեան առջի օրէն ուրուագծած է իր ճամբան եւ մինչեւ վերջին օրն անոր մէջէն անյողդողդ քայլով մը ընթացած է: Թափանցող, խուզարկու մտքով մը օժտուած, որ կը վնտռէ բիւրաւոր իրողութիւններն, անոնց ներքին զսպանակներն եւ իրարու հետ ունեցած յարաբերութիւնները կը գտնէ, կը գասաւորէ զանոնք, անոնցմէ ամբողջութիւն մը կը կազմէ, եւ այդ ամբողջութենէն հետեւութիւն մը, ընդհանուր դաղափար մը կը հանէ, այդ տարօրինակ խորհրդոյն արդի մատենագրիներուն մէջ ամենէն «ճարտարապետական ուղղոյն ուղին», եթէ կարելի է այսպէս ըսել: Հակառակ իր ընդարձակ ուսումնասիրութենց գերմանական եւ անգլիական իմաստասէրներու վրայ, անոնց ոչ անկանոնութիւնն ունի ոչ մթնութիւնը. ինք ամէն բան յստակ կը տեսնէ, ամենէն կնճռոտ լնդիրներուն մէջ իսկ իր սուր վերլուծման պայծառ լոյսը բերելով, եւ ինչպէս դիտակի մը բիւրեղին մէջէն մանրագոյն ու ջինջ չրջագիծերով ցոյց տալով ամենէն ալօտ բաները: Ճշմարտութեան ծարաւով լեցուած, զայն երեւան հանելու համար, իր ահագին հմտութեան մթերքին մէջէն մէկիկ մէկիկ քաշած է դէպքերն, իրողութիւնները, գաղափարները, ծանօթութիւնները, զանոնք զըտած է իր քննութենէն անցընելով, ապա անոնցմէ փունջեր կապած ու գրութիւններ չինած է: Իր ամբողջ կեանքին գործն աւիկա եղած է, գրութիւններ կազմել. իրողութիւն մը առանձին տեսնելու անկարող, միշտ անոր եաին ու քովերը գտնուող յարակիցները փնտռելու հետամուտ, արդիւնքներու եւ պատճառներու անվերջ յաջորդութեանց կատարի խուզարկու մը եղած է, մասնաւորութիւնները խմբելով ընդհանուր գաղափար մը չորչը: Ասոր համար է որ, ինչպէս Պուռժէ գիտել կուտայ, հակառակ իր քննադատական, պատմական, նկարագրական գործերուն, ոչ ճշմարիտ քննադատ մը, ոչ ճշմարիտ պատմաբան մը, ոչ ճշմարիտ նկարագրող մը կարելի է համարել զինքը. իր տեղը փիլիսոփաներուն մէջ է:

Բ

Բայց փիլիսոփայ մը որ այնչափ մեծ բանաստեղծ է որչափ մեծ գիտնական: Միայն թէ իր բանաստեղծութիւնը ըզգացմանց եւ զգայութեանց բանաստեղծութիւնը չէ, այլ գաղափարներունը, որովհետեւ ամէն բանէ առաջ այդ մարդը «մտաւորական» մը եղած է: Բոլոր այն գաղափարները զոր իրմէ առաջ արտայայտած էին ուրիշներ, ինք իր հզօր բացատրութիւններով անոնց զմայլելի կենդանութիւն մը կուտայ եւ անոնց չորութիւնը պերճ պատկերներով հագուեցուցած կը ներկայացնէ զանոնք ամենէն հրապուրիչ գոյներով: Անհոգի վերլուծող մը չէ որ կը բաւականանայ ճշմարտութիւնն իր մերկութեան մէջ ցոյց տալով, եւ իր դիտողութիւնները միջատներու հաւաքածոյի մը պէս քովէ քով չարելով. ինք գաղափարներու երեւակայութիւնն ունի եւ գաղափարներու զգայնութիւնը. եւ երբ մտածման դժուարութեան մը յաղթած է, երբ խնդիր մը լուսաւորած կամ թաքուն կապ մը գտած է, իր յաջողութիւնը հրճուանքի զեղումով մը կ'արտայայտէ եւ իր գիւտը կը պարզէ մեզի ինչպէս դիւցազներգակ մը իր հերոսին մէկ յաղթանակը: «Թէն, կ'ըսէ Մելքիօռ ը Վոկիւէ, բնազանցութեան բանաստեղծն էր. Հիւկոյի վերացական եղերայրը: Զուտ գաղափարները կ'առնէր եւ փոխաբերութիւններով կը հագուեցընէր զանոնք: Թէն, Սքինօզայի մտածումն է Շէքսպիրի երեւակայութեան մէջէն արձակուած.» Այդ մտաւորական կնճռոտին տարփանքն ունի, գաղափարներու հրայրքով բռնուած է, եւ անոնց անձնիւրը կը պաշտէ սիրուած դէմքերու պէս. կը ջենդէ զանոնք, կ'ապրի ա՛նոնց հետ, անոնց հետ հեչտանքի մասնակից ունի. այնպէս որ երբ զանոնք պատկերէ մեզի, գիտութեան ամենէն կարծր մէկ հարցը քերթուածի մը ձեւերը կ'առնէ: Ասոր համար է որ իր գործն այնչափ աղդեցութիւն ըրած է, թէ՛ իրա-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ (88)

ԺԱԺԵՆ ՂԱՅՈՒ

ՎԱՂՏՈՒ ՂՈՒՍՈՂ

ՇՈՒՇԱՆԻԿ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

—Ինչո՞ւ . . . Ի՞նչո՞ւ . . . Ինչո՞ւ էիր ուզում, որ ես ամուսնանամ Ռուբենի հետ . . . Ինչո՞ւ . . . Ինչո՞ւ . . . Ինչո՞ւ . . .

Ու Շուշանիկ Վարդանեան, որ մինչեւ այդ պահը կարողացել էր զսպել իր արցունքները, ծածկեց դէմքը ձեռքերով ու սկսեց դառնապէս լալ։

Ես, որ ամուսնացած էի Շուշանիկի քրոջ հետ, որ ինձ համար ամէն ինչ էր այդ աշխարհում, որ ինձ համար ապրում էր միայն, ես չգիտէի, թէ ինչ պատասխանեմ նրան։ Ես չգիտէի, թէ ինչ պատճառ ունէր նա ինձ հարցնելու այդ հարցը։ Ես չգիտէի, թէ ինչ պատճառ ունէր նա լալու։ Ես չգիտէի, թէ ինչ պատճառ ունէր նա ինձ համար։ Ես չգիտէի, թէ ինչ պատճառ ունէր նա ինձ համար։ Ես չգիտէի, թէ ինչ պատճառ ունէր նա ինձ համար։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՕՐԳԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է ՕՐԱԿԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎ

Խմբագրության հասցեն՝ Երևան, Աբովյան փող., 19

Հեռախոսներ՝ 56-78, 56-79, 56-80

Տպագրված է Հայկական ԽՍՀ Պետական տպագրությունների, թերթերի և գրքի հրատարակչության գործերի կոմիտեի տպարանում

Ինդեքս 74060

Գինը 20 կոպ.

Պատվեր № 1

Տպաքանակ 96.96

Ստորագրված է տպագրության 21.12 ժամը 9-ին

Թուղթ 93/4 տպագրական մեծության

Ծավալը 1 տպագրական մամուլ

Ստորագրության ժամանակը՝ ըստ գրաֆիկի ժամը 10

Ստորագրված է տպագրության 21.12 ժամը 9-ին

Թուղթ 93/4 տպագրական մեծության

Ծավալը 1 տպագրական մամուլ

Ստորագրության ժամանակը՝ ըստ գրաֆիկի ժամը 10

Պատվեր № 1

Տպաքանակ 96.96

Գինը 20 կոպ.

Հայկական ԽՍՀ Պետական տպագրությունների, թերթերի և գրքի հրատարակչության գործերի կոմիտեի տպարանում

Խմբագրության հասցեն՝ Երևան, Աբովյան փող., 19

Հեռախոսներ՝ 56-78, 56-79, 56-80

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՕՐԳԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է ՕՐԱԿԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՍՀ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՕՐԳԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է ՕՐԱԿԱՆ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎ

Խմբագրության հասցեն՝ Երևան, Աբովյան փող., 19

Հեռախոսներ՝ 56-78, 56-79, 56-80

Տպագրված է Հայկական ԽՍՀ Պետական տպագրությունների, թերթերի և գրքի հրատարակչության գործերի կոմիտեի տպարանում

Ինդեքս 74060

Գինը 20 կոպ.

Պատվեր № 1

Տպաքանակ 96.96

Ստորագրված է տպագրության 21.12 ժամը 9-ին

Թուղթ 93/4 տպագրական մեծության

Ծավալը 1 տպագրական մամուլ

Ստորագրության ժամանակը՝ ըստ գրաֆիկի ժամը 10

ՆՈՐՈՒԻՉ ԻՆՆԻՐՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻԻՆ

ՆՈՐՈՒԻՉ ԵՒ ԼՈՆՏՈՆ, ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1797ԻՆ

Ապահովագրեալ գումար	7,250,000,000 ֆրանք
Վճարեալ վնաս	225,000,000 „
Տարեկան հասոյթ	20,000,000 „
Պահեստի դրամ	53,000,000 „

Այս ընկերութիւնը, որ արդէ մը ի վեր հիմնուած, համբաւաւոր է վնասները կարգադրելու իր արագ եւ ուղղամիտ եղանակին համար։ Թէ՛ քաղաքին եւ թէ՛ արուարձաններուն մէջ չատ չափաւոր դներով կ'ապահովագրէ անշարժ կալուած, կարասի, ապրանք եւայլն։

Ամէն տեղեկութեանց համար դիմել Թուրքիոյ ընդհանուր գործակալին.

Կ. ԴՈՒՐԴՈ

67 եւ 69, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթիա

ՇԱՆ. Ապահովագրութեան պայմանները Թուրքերէն լեզուով թարգմանուած են մուրհակներուն վրայ։

ԼԸՆՏՂՆ ԲՐՈՎԻՆՇԻԼ

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻԻՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1860ԻՆ ԼՈՆՏՈՆ

Ստորագրուած դրամագլուխ	25,000,000 ֆրանք
Պահեստի դրամ	5,800,000 „

Այս ընկերութիւնը չատ չափաւոր գներով կ'ապահովագրէ առագաստանաւով եւ չոգենաւով ղրկուող ամէն տեսակ ապրանք, դրամադրար, արժէթուղթ եւայլն։

Ամէն տեղեկութեանց համար դիմել Թուրքիոյ ընդհանուր գործակալին.

Կ. ԴՈՒՐԴՈ

67 եւ 69, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթիա

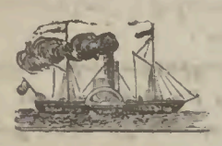

ՌԷԿՈՒԼՈՒԱՐ ՖԸՐՄԱ-ԳԼԱՍ ՄԴԻՄԸՐՄ

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՇՈՓԵՆԱՒԵՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿ

Համազգեստ, Անվչութեան Եւ Նչոյեալ Առեւտրի Նաւահանգիստները, Գալը, Սեւծով Եւ Դանուբ.

Հինգ չոգենաւը եկաւ։

ՀՈՒԼԱՆՏԱՑԻ ՆԱԻԱՑԻՆ ԱՐՔԱՑ. ԸՆԿ. կնճռոտ կանանաւոր երիտասարդ, Ամստերտամ, Գլխարկ, Սկսնչկի, Գալը Եւ Իզմիր Գլխ, գործակատար կին առնելով Մալթա Եւ Իզմիր Բարքաս։

Մեկնելիք եկաւ։

Բեռնվածքը պիտի տրուի մարտ 20ին կը սպասուի։

Ճանապարհորդներու համար պարահին դիմել առ ՖՈՍՔՕԼՕ, ՄԱՆԿՈ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԻՆՆԻՕՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻԻՆ ԸՆԴԴԻՄ ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵԱՆՔԻ ՎՐԱՑ

Հիմնուած 1828ին 1829 թ.

Հաստատուած ի Բարիզ, իր ապարանքին մէջ, Ռիւ տը լա Պանք, 15

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ		ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ	
Դրամագլուխ ֆրանք	10,000,000	Դրամագլուխ ֆրանք	10,000,000
Պահեստ	7,280,000	Պահեստ	95,724,490
Թղթապանակին մէջ ԲԽՀ	66,440,000	Ապահովագրութիւնք	247,027,905
Հասոյթ 1891 տարուան	15,340,000	Հասոյթ 1891 տարուան	17,750,246
Վճարուած վնասք	168,000,000	Վճարուած կորուստք	63,000,000

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Գ. Ա. ՏՒՒՐԱՒԼ, նախկին երեսփոխան, նախկին տնօրէն Պանք տը Ֆռանսի, նախագահ Հարաւի երկաթուղիներու ընկերութեան, Նախագահ։

Գ. Ա. ՄԱԼԷ, սեղանաւոր Մալէ եղբարց տունէն, Բարիզ-Լիոն-Միջերկրականերկաթուղիին ընկերութեան նախագահ, նախագահ Օսմ. կայս. Պանքային, Դեպ-Նախագահ։

Գ. Թ. ՕՏԷՈՒ, նախկին սեղանաւոր, նախագահ Վ Իէյլ-Մոնդաների եւ էբինաքի ածխահանքերուն ընկերութեան։

Գ. Ժ. ՄԱՌԴԱՒ, սեղանաւոր Մառէօ Ֆրօռ եւ ընկ. տունէն։

Գ. Դ. ՃԻՇՄԱՐՆ, սեղանաւոր Հոթինգէր եւ ընկ. տունէն։

Գ. Ֆ. ՄԻՇՕ, նախկին նախագահ Սէնի առեւտրական դատարանին, անօրէն Պանք տը Ֆռանսի Հիւսիսի երկաթուղիին վարչական խորհուրդին անդամ։

Գ. Հ. ՄԻՌԱՊՕ, սեղանաւոր Մլեապօ-Բոգօ Բէյեօրէ եւ ընկ. տունէն։

Գ. Ա. ԹԻՒՌՆԷՍԷՆ, Լանտի երկաթուղիին վարչ. խորհրդին անդամ։

Գ. Ա. ՎԷՐՆ, սեղանաւոր Վէրն եւ ընկ. տունէն, անօրէն Պանք տը Ֆռանսի, Հիւսիսի երկաթուղիին եւ Օսմ. կայս. Պանքային վարչական խորհուրդներուն անդամ։

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ	ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ
Գ. ՇԱՒՌԼ ՌՈՊԵՐ, նախկին անդամ պետական խորհրդին, Տնօրէն	Գ. ԱԼՖՐԻ ՖՈՒՐ, Տնօրէն։
Գ. ՊԱՌՈՆ Ժ. ՍԸՐԻՋ, նախկին ելմտական քննիչ, Դեպ-Տնօրէն	Գ. ԷՕԺԷՆ ԼԸ ՍԷՆ, Դեպ-Տնօրէն։

Ընկերութեան սեղանաւորն է ի կ. Պոլիս ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆՔԱՆ

Դիմել առ ՍԻՄՈՆ ՔԱՑՍԷՐԼԵԱՆ, մասնաւոր անօրէն ի կ. Պոլիս, Ղալաթիա, 2 Մանհուարէ փողոց, Եէրէմեան խան, Դամոնտօ պանքային գիմաց։

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ՊԱՀԱՏԵՂԻ ԿԱՐԱՍԵԱՑ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ ՁԵՌԱՄԲ

ԷՕԺԷՆ ՌԱԲԱԲՈՒ ՊԷՅԻ

Բէրա, Ասթըլ-Ապտ, Թիւ 21, Եւ Ղալաթիա Վոյվոտա, Կէտիկլէր-Խան, Քարանային Նամակատան դիմաց

ԵԹԷ ձաղարդով կամ փոխադարձ հաճութեամբ ծախու առարկա մը ունիք

ԵԹԷ կ'ուզէք ձեռքէ ինկած բան մը գնել

ԵԹԷ ծախու առարկային վրայ առաջարկնէ մաս մը դրամ կ'ուզէք առնել

ԵԹԷ կ'ուզէք ապահով տեղ մը թողուլ կարասի, մնատուկ, բիանօ, պատկեր, կառք, ապրանք եւ այլն

ԵԹԷ տեղ մը ղրկելիք ու մաքսէ հանելիք ապրանք ունիք

ԵԹԷ կ'ուզէք անշարժ կալուածները ծախել կամ գնել

ԵԹԷ կ'ուզէք վարձու տալ ձեր տունը կամ սենեակները

ԵԹԷ կ'ուզէք տուն մը կամ սենեակ մը վարձել

ԵԹԷ կ'ուզէք չահաւոր կերպով բանեցնել ձեր անշարժ կալուածները

ԵԹԷ կ'ուզէք ապահովագրել ձեր կալուածները կամ կարասիները լաւ պայմաններով

ՄԵՆՔ ՊԱՏՐԱՍ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՑ

ԴԻՄԵՑԷՔ ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Վաճառատան կանոնագրութիւնը ուզողին կը տրուի ձրիաբար

ԱՄԷՆ ԿԻՐԱԿԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԱՃՈՒՐԴ

ԴԱՄԻԱՆՈՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Մահմուտ Ֆալը, Թիւ 211 — Ղալաթիա Տոփխան Խանի անկիւնը Թիւ 9

Աւանդ համոզման գնելը խաբեութիւն է

Զանազան տարիք ի վեր արհեստիս մէջ ցոյց տուած խնամքներուս շնորհիւ Ղալաթիոյ կողմն ալ յաճախորդներ բազմացած ըլլալուն, պարտաւորեցայ մանաւանդ մ'ալ հոն բանալ վերոյիշեալ հասցէով, ինչպես միշտ շինած կօշիկներուս կազմ տոկուն, նրբին հաստատուն, ձեւը եւրոպական է եւ միանգամայն գինը ժամանակ, վասն զի նրբութիւնը եւրոպացին ընդունելով կատարեալ եւ քիչ շահով կը գոհանամ։

Մոյկ (ճիղմէ)	ղրչ. 140	Պարի սկարբին	ղրչ. 45
Մոյկ եւ կալօշ	» 130	Կոճակով եւ կամ կապով պոթին	» 75
Սկարբին	» 52	Կանանց մոհակ	» 35

Ապսպրուածները եւրոպա վրայ պատը պրուշ չատելով կ'ըլլայ

Պոթին կալոշ	ղրչ. 95
Մանթարլը պոթին	» 75
Պոթին	» 67

ԸՆԴՕՐԻՆԱԿԻՉ ԳՈՐԾԻ

(ԱՐՏՕՆԱԴԻՐ ԿԷՄԹԼԷՆԵՐԻ)

Կարելի է 2,000 նման օրինակներ արտադրել, սեւ ու անջնջելի թանաքով, ամէն տեսակ չրջաբերականներու, զրութեանց, նկարներու եւ ձայնագրութեան։

ԱՌԱՆՑ ՋՐԻ, ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ, ՔԻՄԻԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐՈՒՆ ԿԱՄ ԱՆԻԼԻՆՆԵՐՈՒՆ

Այս միջոցը ամէնէն աւելի պարզ, արագ, մաքուր, տեւական եւ խնայողական է

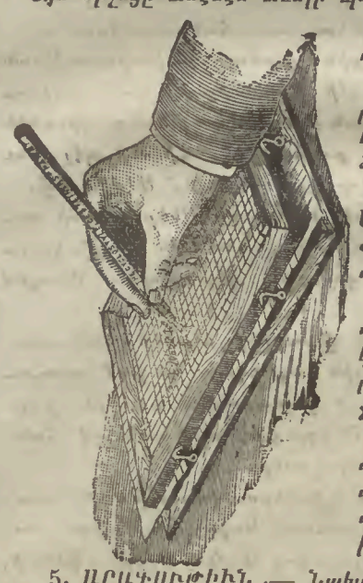

Այն առաւելութիւնները, զոր ունի «Ընդօրինակիչ գործիք» ը ուրիչ միջոցներու վրայ հետեւեալներն են.

1. ԳԵՐԸՆՏԻՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ.— Որովհետեւ օրինակները սեւ թանաքով կը զրուին եւ գրին ձեւը կը պահուի, այս միջոցով տպուած չրջաբերական մը ձեռքով գրուած նամակի մը բոլոր երեւոյթն ունի։

2. ՕՐԻՆԱԿՆԵՐՈՒ ԹԻՒԸ ԵՒ ՄԻԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆԸ.— Այս միջոցով կարելի է արտադրել 10 էն մինչեւ 2000 օրինակ. վերջին օրինակը առաջինին չափ պայծառ պիտի ըլլայ։

3. ՊԱՐԶՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏԵՒԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Ամէն մարդ որ կրնայ հասարակ մատիտով մը գրել, կրնայ գործածել նաեւ «Ընդօրինակիչ Գործիք» ին գրիչը։ Ծառայ մը անգամ կրնայ օրինակները հանել. չփոթութիւն պատճառող կնճռոտ գործիքներ չկան։

4. ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ.— «Ընդօրինակիչ Գործիք» մը ունենալը ուրիչ միջոցներէ աւելի քիչ ծախք կը պահանջէ, գրեթէ կէսը։ Իւրաքանչիւր կազմածի հետ այնքան նիւթ կայ, որ կը բաւէ վեց ամիս, չարաթը անգամ մը աշխատելով։

5. ԱՐԱՓՈՒԹԻՒՆ.— Նախատիպ օրինակը կարելի է գրել մատիտով գրածի չափ, վասն զի գործածելի թանաքը թանձր չէ։

6. ՅԱՒԵԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ.— Կարելի է պահել նախատիպը երկար ժամանակ ու հետը նորէն գործածել։

7. Սխալները կ'ուղղուին եղունդով քերելով։

Դիմել առ ԷՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ. 95 եւ 97. Եիւքսէք Գալաթիոյ, Վոյվոտա

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԳ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ա. ՀԱԱՍ

ՂԱԼԱԹԻԱ, ՎՈՅՎՈՏԱ ՓՈՂՈՑ, ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ ԽԱՆ, ԹԻՒ 6, 7, 8։

Մանչերու եւ աղջիկներու համար պատրաստ ընտիր հագուստներ։ — Վիեննայի եւ Պերլինի քորսէներ, ամէն մեծութեամբ, 6 զրուշնոցէն սկսեալ։ — Սեղանի եւ թէյի համար ամէն տեսակ սփռոցներ, վերմակի սաւաններ ճերմակ եւ գունաւոր քուրղէ։ — Սըրբիչ, անձեռոց, թաշկինակ, օձիք, փոզպատ, գուլպայ, հողմահար, վարագոյր, թիւլ, զոգնոցներ եւայլն։

Վիեննայի Վոլֆպաւէր եւ Բէյեր համբաւաւոր գործարանին հոտաւէտ նիւթերը եւ սապոնները։

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ԳԻՆ

ՄԱՆ.— Արդոյ հասարակութիւնէն կը խնդրուի որ գան այցելեն մեր մթերանոցները, որպէսզի հասկնան գիներուն արտասովոր ժէնութիւնը։

ԼՅԻՕՆՕՄԻ ԷՆԹԷՌՆԱՍԻՕՆԱԼ

L'ECONOMIE INTERNATIONALE

ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ, ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ, ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆ

Ապահովագրական փոխադարձ ընկերութիւն վասն վերակացութեան գրամագլխոյ

Հաստատեալ Գաղղիոյ Հանրապետութեան 1868 Յունվար 22 հրամանագրոյն համեմատ

ԿԸ ԳՈՐԾԷ ԸՆԴ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ԴԱՂՂԻՈՑ ՏԻՐՈՒԹԵԱՆ

Ամէն ոք գիտէ խնայողութեան կարեւորութիւնը, բայց չատ անգամ չունենալով մեր խնայած եւ աւելցուցած ստակներն ընդունող յատուկ հաստատութիւններ կը կորսնցնենք զրամագլուխ մը կազմելու առիթն եւ հազար ու մէկ պատճառներ գանելով մեր խնայած ստակներն յուսախաբ կը վատնենք։

Փոքր գումարներով զրամագլուխ մը կազմելն ալ դժուարին եւ գրեթէ անկարելի է, եթէ այսպիսի ընկերութեան մը հետ մասնաւոր կապակցութիւն մը չունենանք։

Ահաւասիկ «Լ'Էքօնօմի Էնթէռնասիօնալ» ընկերութիւնն որուն փոքր գումարներ, այսինքն ամիսը հինգ տասը եւ այլն վճարելով, ապագային մեր ձեռքը կ'ունենանք համեստ զրամագլուխ մը։

ԱՌԻԹԷՆ ՕԳՏԻՒԻՆՔ

Աւելի մանրամասն տեղեկութիւն ուզող եւ բաժանորդագրուիլ փափաքողները կը հրաւիրուին դիմել ի Սիրքէճի, Հանրային պարտուց պաշտօնատան դիմացը՝, Կիւլպէնկեան խան Թիւ 26-27, ընդհանուր տնօրէն Բ. ՇԷՀԻՐԼԵԱՆի կամ ընդհանուր քննիչ ԱՆԻՒՏՈՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԳՐԱՄԵՆԵԱԿ

Նախկին էրամենեակ Մ. Ց. Սաբբահէ

հիմնարկեալ 1881 ին

Սոյն գրասենեակի միջոցով մինչեւ 31 Յուլիս 1892 ապահովուած

ԳՈՒՄԱՐՆ Է 86,793,400 ՖՐԱՆՔ

Ցիշեալ գրասենեակը պատրաստ է կենաց վրայ, հրդեհի, ծովու եւ ամէն տեսակ արկածներու դէմ ամենաղիւրամատչելի պայմաններով ապահովագրութիւններ ընդունիլ ի հաշիւ յԱրեւելս հաստատուած ապահովագրական ընկերութեանց։ Զրիապէս յայտագիրներ կը տրուին, որու մէջ յաճախորդք պիտի ճանչնան աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ։

Պահանջել-Գանձել-Դրքեա Հափքէի ճապոնէական Թիւ 8

ԼՕԹՕՆ ԵՒ ԸՆԿ.

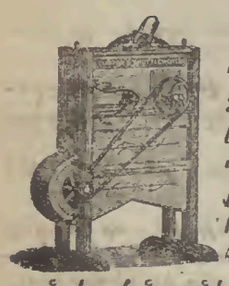

Վաճառական երկրագործական մեքենայից, չոգեմեքենայից չիմէնթօյի, փոկի, ընդէօռի, մաղի, խահուէյի աղացքի եւ այլն եւ այլն Ռուլիէր եւ Ռոպի հռչակաւոր հնձողներուն եւ մանգաղներուն վաճառման գործակալներն են։

Գրասենեակ եւ մթերանոց
25, Բերէ էմալէ Պազար, Ղալաթիա
Կ. Պոլիս

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ՀԱՅԲՆԻՒ»ի